

NAAMÁN - NA CESTĚ K POKOŘE A VÍŘE

2K 5,1-19

Bezmocný mocný

O Naamánovi, vrchním veliteli aramejské (syrské) armády, šlo mluvit jen v superlativech. U svého krále Benhadada byl „*ve veliké vážnosti a oblibě, protože skrze něho dal Hospodin Aramejcům vítězství*“ (v. 1). Impozantní osobnost, která má silný respekt samotného krále. Víme, že král bez schopných a oddaných služebníků mnoho nezmůže. Veškerá moc krále se vlastně opírá o loajalitu a schopnosti jeho poddaných, především vysokých úředníků. Bez této opory veškerá královská moc jen velmi málo znamená. Naamán je pravou oporou krále i celého království. Je to slavný vítěz. Nepíše se, o jaké vítězství šlo, ale zřejmě je to vzpomínka na válku s izraelským králem Achabem, který v ní byl zastřelen lukem. Židovská tradice dokonce tvrdila, že to byl právě Naamán, kdo se strefil Achabovi mezi články pancíře. Každopádně byl Naamán skvělým mužem, na kterého by byl každý král právem hrdý. Doslova bychom četli, že to byl muž „velký“ a „povznesené tváře“. Naamán je slavný a statečný válečník. Ale i tento velký, mocný, slavný, hrdý generál je také jenom křehkým člověkem, o čemž se měl sám přesvědčit. Postihla ho metla malomocenství. Tento velmi mocný a nepostradatelný muž se náhle stal malomocným, málo-mocným. Veškeré jeho dosavadní schopnosti, úspěchy a zkušenosti jsou tu najednou krátké. Vítěz ve válkách stojí najednou proti nepříteli, vůči kterému neexistují žádné zbraně (aspoň tehdy). Malomocný byl odsouzen ke zdlouhavému a nehezkému umírání. A tak je muž moci náhle docela bezmocný.

Hned poté, co se dozvíme o mocném a slavném Naamánovi, dochází v příběhu k přemáhajícímu kontrastu. Na scéně se objeví malé děvčátko. Není to žádná princezna, kolem které by všechno poletovalo. Je to otrokyně. Aramejci (ostatně jako i jiní) čas od času podnikali nájezdy na své sousedy, při kterých se ledasco dalo ukořistit a šlo také o to nějak destabilizovat sousední zemi. Takové hordy braly všechno - zabíraly vesnice, kradly úrodu, majetek a také lidi jako otroky. Aramejci podnikali nájezdy ze severu na Izrael. A při jednom takovém vpádu zajali i toto malé děvčátko. Je to naprosto bezvýznamná, bezprávná dívka. Ani její jméno neznáme. Služtička v domě. Velký kontrast. Stojí tu vedle sebe mocný a oslavovaný velitel a bezvýznamné děvčátko, otrokyně z Izraele. Mocný a bezmocná. Božím řízením se ale jejich role prohodí. Mocný je náhle bezmocný a bezmocná třímá v rukou moc nad Naamánovým osudem. Ta dívka věděla o zvláštní moci, se kterou je možné se setkat v její domovině, v Izraeli. Naamán stojí před rozhodnutím, které je výzvou jeho pokoře. Má on, generál, dát na slova malého děvčátka? Má se pokořit a vydat do země, kterou porážel v bitvách, aby zde hledal pomoc v nouzi?

Pokorou a vírou k uzdravení

Rozhodl se jít. A nebyla to pro něj cesta vůbec jednoduchá, jak vidíme dále. Cesta pokory je vždycky těžká, ba nejtěžší ze všech. Ale jediná vede k Bohu. Naamán, ač pohan, se přece nakonec naučil jedné velice cenné duchovní lekci, která je přenosná do všech dob. Totiž, že u Hospodina, Boha živého, člověk nic nepořídí se svou pýchou. Jen pokora, víra a poslušnost otevírá cestu k Bohu. Ta Naamánova cesta začala tím, že uposlechl hlasu malého uloupeného děvčátka. I když Aramejci jistě měli své vlastní proroky, kněze či léčitele, rozhodl se vyzkoušet toho izraelského proroka. Možná, že doma už leccos vyzkoušel, ale neúspěšně. Znamená to ovšem jít hledat pomoc do země, kterou porážel v bitvách. Zabili dokonce Izraelcům předchozího krále. Aramejský král i sám Naamán si ovšem i v této zlé a pokořující chvíli chtějí zachovat tvář. Chovají se oba dosti zpupně a povýšeně. Aramejský král vůči králi izraelskému a potom Naamán vůči proroku Elíšovi. Zpupnost krále aramejského vidíme v dopise, který posílá svému protějšku, králi izraelskému: „*Jakmile ti dojde tento dopis, s nímž jsem ti poslal svého služebníka Naamána, zbav ho malomocenství*“ (v. 6). Žádná prosba o laskavost, ale diktát. Benhadad neprosí, nediskutuje, ale nařizuje. ‘Tady ti ho posílám a ty koukej zařídit, ať se mi vrátí zdravý’. Nedivíme se, že se král izraelský se tolik čílí. ‘Co to má znamenat? Přeskočilo snad Aramejcům. Nejen, že nás poráží a napadají v bojích, teď ještě tady ten nehorázný dopis. No to je přece hrozné. Co si myslí? Jsem snad Bůh, abych mohl život dát nebo brát?’ V pocitu krajního zoufalství si izraelský král roztrhl své roucho. To bylo vážné. Trháním roucha se vyjadřovala krajní bezmoc, zoufání. Ovšem, když si král roztrhne roucho, tak jsou zděšení i všichni kolem. Král je symbol jistoty, stability. A když král roztrhne roucho, tak je to znamením, že celé království je krutě ohroženo, že ani král, ke kterému všichni vzhlížejí, si s tím neví rady. A tak se to pochopitelně neutajilo, co král Jóram udělal. Doneslo se to i proroku Elíšovi, který králi vzkazuje: „*Proč jsi roztrhl své roucho? Jen ať přijde ke mně. Poznám, že je v Izraeli prorok*“ (a s ním Hospodin) (v. 8).

A tak se nešťastný, ale stále dosti hrdý Naamán dostává konečně k cíli, k domu proroka Elíši. Přijde tam se svým doprovodem i nákladem drahocenností, které je ochoten za své uzdravení zaplatit. Zkouška jeho pokory a víry tu má dojít svého vrcholu a cíle. To, co se stane v následující chvíli Naamana totiž vyvede z

míry natolik, že se nejprve otočí a odejde. Považte tu drzost! Přichází sám nejvyšší velitel aramejské, tedy vítězné armády. Provázen sluhy a obtěžkán nákladnými dary. Pravda, je malomocný, ale pořád je to nositel významného úřadu. A čeká, že se s ním podle toho bude také i jednat. A tak stojí před domem a čeká. Z domu ale nevyjde prorok, ale jen jeho služebník, který pouze vyřídí Elišův vzkaz: „*Jdi, omyj se sedmkrát v Jordánu a tvé tělo bude opět zdravé. Budeš čist*“ (v. 10). Takové jednání Naamána rozčílí. Čekal jsem, že Eliša ke mně vyjde, ne že mě odbude nějakým slouhou. Očekával jsem, že se bude namáhat a bude se mnou jednat sám osobně. A také jsem čekal, že bude dělat to, co pořádný prorok dělat má. Bude volat k Hospodinu, svému Bohu, a bude provádět náležité rituální úkony, máchat rukama směrem k nějakému jejich posvátnému místu, jak se na pořádného věstce sluší a patří. Ale tenhle nejen že se neobtěžuje ani vyjít ven, ale navíc po mě chce abych se jenom sedmkrát ponořil do Jordánu. No to je taky pěkná drzost. Když už má být léčebným prostředkem voda z řeky, tak to se raději vykoupu v našich řekách, které jsou lepší a čistší než tady ta izraelská stoka. A vůbec to vypadá, že si tu ze mě jenom střelí. A to nemám zapotřebí. „*Obrátil se a rozhořčeně odcházel*“ (v. 12).

To, jak Eliša jednal a co po něm žádal, pokořovalo jeho pýchu a jeho vlastní představy. A to se nikomu nelíbí. Na svou pýchu a na své názory jsme moc hákliví a běda tomu, kdo nám na ně sáhne. Rozdurděný generál se otočí a odchází. V rozčilení asi ani nedomýšlí, že se vlastně odvrací možná od poslední šance na uzdravení. Jeho služebníci mu to taktně připomenou: „*Otče, ten prorok ti řekl důležitou věc. Proč bys to neudělal? Přece ti řekl: Omyj se, a budeš čist*“ (v. 13). My víme, pane, vypadá to opravdu podivně, ale kdo vidí do mysli proroků. Ti byli vždycky zvláštní. Vždyť prorok, to je skoro synonymum pro něco nestandardního. Zkus to s ním přece. Proroci bývají výstřední, ale jsou zase v kontaktu s bohy. A o to přece jde. A tak Náman nakonec uposlechne, pokoří se a jde. A učiní tu podle svého nesmyslnou věc, která mu ovšem zachránila život. Byl čist. Tato zkušenost pro Námana byla tak silnou, tak překvapující, že dochází doslova k duchovnímu obrácení. Nakonec říká Elišovi: „*Tvůj služebník už nebude připravovat zápalné oběti ani obětní hody jiným bohům než Hospodinu*“ (v. 17). A tak nejen uzdravení z malomocenství, ale toto obrácení k Hospodinu, Bohu Izraele, je vrcholem celého příběhu.

Cesta k Bohu - cesta pokory

Sledujeme tedy cestu pohanského generála k živé víře v Hospodina. Byla to cesta nelehká, na které se nemocný Náman musel pokořit před Bohem. Mocný se náhle stává bezmocným. Pomoc se zdá přicházet ne od kněží či proroků aramejských, ale od malé bezvýznamné dívky - otrokyně z nepřátelské země. Také audience u Eliši mu přináší pokoření. Prorok s ním ani osobně nemluví a nutí ho se ponořit do řeky. Náman se musel mnoho pokořit. Ale setkal se při tom s živým Bohem. Setkal se s ním tak živě, že všechny ostatní bohy opouští. Od nynějška bude uctívat jen Hospodina. To bylo na tu dobu a na muže v takovém postavení opravdu neobvyklé a radikální rozhodnutí. V té době mnozí Izraelci sami sloužili pohanským modlům a bůžkům. A zde je pohanský generál, vysoká šarže u dvora, poddaný státnímu náboženskému kultu a on dochází de facto k monoteistickému vyznání, a to ještě vyznání Boha konkurenční, nepřátelské země: „*Hle, poznal jsem, že není Boha na celé zemi, jenom v Izraeli*“ (v. 15). Dnes nám to možná ani tak nepřijde, ale na tehdejší dobu a prostředí to bylo velice odvážné rozhodnutí, které přinášelo i celou řadu praktických problémů. O jednom z nich se tam Náman i zmiňuje. Tak cestou pokořování a zkoušek nakonec dochází Náman jedinečné zkušenosti s Bohem, která převrátila celý jeho život na ruby. Pán Bůh má vždycky nejvíc co do činění s naší pýchou. Nemáme asi většinou tak významné postavení jako měl Náman u dvora. Přesto i nás musí Pán Bůh nejednu pokořovat, protože pokušení si o sobě kdovíco myslet nemusejí mít jen generálové. A je to právě pýcha, která nám nejvíce brání na cestě k Bohu. To přesvědčení, že můj názor, mé vidění, má představa - to je to nejlepší. A tak se někdy s Bohem musíme doslova srazit, abychom mohli být pozvednuti. Pýcha zaslepuje. Člověk v ní nevidí nic, než sebe. Naamán měl své vlastní představy a když se nenaplnily, rozzuřil se a odešel. Jako takový nemohl přijmout Boží pomoc. Až když se sklonil, když navzdory svému hněvu sklonil šíji, mohl být zachráněn. A to nejen z malomocenství těla, ale také z velkomocenství své duše. Pokorná důvěra a poslušnost Bohu - to je cesta Kristova. Ten, který jediný se mohl po právu nechat uctívat a oslavovat sklonil svou šíji před vůlí Otcovou, před kalichem, který měl pít pro záchranu světa. Těm, kdo jej zrazují, soudí a křížují nezlořečí. Vše svěřuje do rukou svého Otce. Tak vešel do své slávy. A pro nás není jiné cesty. Není jiná cesta k Bohu, než cesta Kristova, než cesta pokory, důvěry a poslušnosti. Ale na této cestě, jakkoli nesnadné, nás čeká uzdravení, posílení i záchrana pro věčnost.